

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІОКОГНІТИВНИХ МЕТОДІВ ПРИ ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ У ВНЗ

М. Ю. Стрижньова

Національний університет харчових технологій

Метою навчання іноземним мовам у вищих навчальних закладах є формування у студентів професійної комунікативної компетенції шляхом розвитку та вдосконалення усіх видів мовленнєвої діяльності. Однією з перешкод, яка стоїть на шляху успішного оволодіння іноземною мовою в вищому навчальному закладі, є недостатня, а інколи й відверто низька мотивація студентів до вивчення мови. Багато дослідників констатують малоефективність традиційних методів навчання, що є дуже обмеженими відносно передачі знання пасивним або мало вмотивованим студентам. Саме тому особливий інтерес представляють соціокогнітивні методи викладання, метою яких є створення сприятливих для інтелектуальної діяльності умов навчання, за яких кожен студент відчує свою успішність. Ефективне викладання іноземної мови професійного спрямування вимагає від викладача врахування майбутніх професійних завдань та умов праці студентів певної спеціальності і створення відповідного навчального середовища, яке має сприяти формуванню фахівця, який володіє іноземною мовою на високому рівні. В основу такого навчального процесу треба закласти співробітництво і продуктивне спілкування між студентами та викладачем на заняттях, що дозволить досягти значимих результатів.

З 1980-90 рр. для досягнення успішності викладання почали використовувати когнітивістський, а також соціокогнітивний підхід до викладання, і тому числі іноземних мов. Першими авторами, хто зацікавився соціокогнітивними теоріями у 80-х роках були Дешер, Фельдман, Жиоля, Крайтнер, Лорд, Лютанс, Манц, Симс. Потім це були Кантор, Кокс та Ісен, Фіске, Мішель, Рош, Срул, Вайер, МакКомб, Шанк, Віо та Циммерман. Соціокогнітивні теорії вивчають соціокультурну динаміку властиву когнітивній взаємодії між особою та її оточенням (Барт, 1995; Брунер, 1996; Френе, 1998.; Сфард, 1998). Вони беруть до уваги фактори, що впливають на навчальне середовище, зокрема різний вік, стать студентів, а також соціокультурні умови їхнього особистісного зростання та навчання. При використанні соціокогнітивних підходів змінюється позиція викладача - від керівника до старшого та досвідченого учасника, який взаємодіє із групою у навчальному процесі та направляє його відповідно до дидактичної мети.

Розглянемо коротко теорію соціального навчання Альберта Бандури (США), яку він запропонував у 1971 у своїй книзі «Теорія соціального навчання». Він відзначає, що ми багато вивчаємо, коли беремо приклад з інших осіб і що мас-медіа дуже впливають на нашу поведінку. У 1986 році у книзі «Соціальні основи думки та дії» він представляє

соціокогнітивну теорію взаємодії, яка пояснює відносини між оточенням, дією та думкою. Він пояснює використання терміну «соціокогнітивний концепт» таким чином: слово *соціальний* тому що думка та дія в основі є соціальними, а слово *когнітивний* тому що мисленнєві процеси впливають на мотивацію, емоції та дію.

Принципи соціокогнітивного навчання: 1) взаємовплив діячів навчального процесу; 2) опосередковане навчання; 3) сприйняття своєї успішності; 4) саморегулювання; 5) моделювання.

Зокрема при застосуванні соціокогнітивного підходу при викладанні варто враховувати індивідуальні та групові характеристики студентів, зокрема їх різний вік та стать, рівень культурної освіченості, особливості мислення, пам'яті, цікавості, уваги, засвоєння матеріалу та його використання в усному та письмовому мовленні. Викладачу треба акцентувати увагу на розвитку таких якостей як добре запам'ятовування інформації, уважність, вміння виділяти головне у письмовому та усному висловлюванні та інші, які потрібні для успішності студента під час навчання та у майбутній професійній діяльності. Також необхідно формувати відповідальність, ввічливість, терпіння, навички ставити цілі, планувати діяльність, розподіляти функції та інші. В залежності від індивідуальних особливостей студентів на заняттях варто диференціювати для них завдання за складністю для поступового розвитку їх комунікативних навичок (наприклад давати більш складні лексико-граматичні завдання для сильніших студентів, зокрема написання твору на високому рівні). Для кращої ефективності занять варто використовувати сучасне матеріально-технічне забезпечення, зокрема аудіо- та відеоматеріали, презентації, мапи України та інших країн світу, тематичні картки, імітаційні набори предметів, пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю студентів та інші наочні матеріали.

На заняттях потрібно відтворювати ситуації наближені до реальних у професійному житті відповідних спеціалістів, наприклад у діалогах або рольових іграх та пояснювати студентам правильну поведінку в них. У зв'язку з цим необхідно враховувати сучасні вимоги до стандартної поведінки працівника певної спеціальності на роботі, зокрема високий рівень володіння професійною іноземною мовою. Тому, на мою думку, як для викладача, так і для студентів бажано час від часу спілкуватися із представниками цієї спеціальності під час аудиторних або виїзних занять. Це посилить мотивацію студентів до вивчення іноземної мови також вплине на процес самовдосконалення студентів та активність у набутті певних навичок та вмінь, які знадобляться їм у професійному житті. Для створення ефективного навчального середовища потрібно заохочувати студентів до участі у моделюванні професійних ситуацій, організації проектної роботи та інших творчих робіт. Враховуючи вищезгадане викладач має сформулювати кінцеві та проміжні

цілі при вивченні іноземної мови та розподілити етапи їхнього досягнення протягом навчального року.

Література

1. «Практикум по методике преподавания иностранных языков» під загальною редакцією К. І. Саломатова та С. Ф. Шатілова. Москва, «Просвещение», 1985.
2. Chatel Elisabeth « Comment évaluer l'éducation ? », Paris «Delachaux et Niestlé», 2001.
3. Porcher Bernard «Du référentiel à l'évaluation». Paris, «Les Editions Foucher», 1992.